

Nariaďujem opätovne všetkým prednostom, aby pri každej príležitosti venovali zvýšenú pozornosť pri školení a poučovaní svojich podriadených, pokiaľ ide o znalosť a poznanie vládneho programu, ktorý je jediným programom pri budovaní novej Republiky. Dnes každý si musí dvojnásobne uvedomiť, že vládny program nie je výrazom nejakých straníckych kombinácií, ale je jediným možným spôsobom našej štátnej a národnej existencie.

Všetci príslušníci VI. odboru na znak, že boli poučení, podpíšu sa vlastnoručne na toto poučenie.

Dostane: Všetci prednostovia sekcií a oddelení tunajšieho odboru na prevedenie.

Za povereníka
nečit.(ateľný) podpis

Slovenský národný archív Bratislava, f. Povereníctvo vnútra, obežníky, kart. 4, 1946.

Dokument č. 67

List J. Ursínyho z 8. júna 1946 K. Gottwaldovi

V zastúpení Demokratickej strany dovoľujem si upozorniť, že pri zostavovaní vládneho programu bolo by potrebné z hľadiska slovenského vziať do úvahy toto:

1. Ústavné riešenie pomeru Čechov a Slovákov má byť prevedená na základe zásad prijatých košickým vládny programom.
2. Dohody ujednané medzi vládou a Slovenskou národnou radou budú do ústavného riešenia dodržané.
3. Vláda vynaloží všetko úsilie, aby na Slovensku jednak v súvislosti s odsťahovaním Nemcov, jednak v rámci celoštátneho plánovania bol vybudovaný v čo najkratšom čase priemysel v tomto rozsahu, aby prebytok pracovných síl mohol byť zapojený do vybudovania slovenského priemyslu.
4. Prevedená bude priemerná úprava cien výrobkov poľnohospodárskych, menovite v sektore obilnín.
5. V čo najkratšom čase bude poskytnutá náhrada za vojnové škody, hlavne sociálne slabým jednotlivcom.
6. Vláda pri vyst'ahovaní Nemcov vyst'ahuje primeranú časť Nemcov zo Slovenska a pri vyst'ahovaní ako aj pri výmene Maďarov poskytne Slovensku pomoc.
7. Vyživovacia politika bude prevádzaná jednotne z celoštátneho hľadiska.
8. V celoštátnych úradoch, ústavoch, podnikoch a v armáde budú Slováci pomerne zastúpení tak, ako to určuje košický vládny program.
9. Vláda sa postará o úplne odzbrojenie civilného obyvateľstva na Slovensku.

Tento bod výslovne uvádzať do vládneho programu nie je potrebné.

S obzvláštnou úctou

Ján Ursíny

Dokument č. 68

Súhrnná správa sedemčlennej komisie Ministerstva vnútra, ktorá po voľbách v roku 1946 skúmala spôsob predvolebného boja Demokratickej strany

Ministerstvo vnútra
odbor pro státní bezpečnost a politické zpravodajství
Č. j. . Zb. 86/46

TAJNÉ

Souhrnná zpráva

Sedmičlenná komise ministerstva vnútra, ktorá prodlévala na Slovensku na príkaz vlády ve dnech 29. 5. – 1. 6. t. r., aby přezkoumala stížnosti proti formám předvolebního boje Demokratické strany, navštívila všechny volební kraje Slovenska a zjistila tyto skutečnosti:

Demokratická strana dohodou s kanovníkem Cvinčekem ze dne 6. dubna 1946 vytvořila předpoklady pro obnovení Hlinkovy lidové strany a pro veřejnou bezohlednou propagandu jejího starého separatistického programu.

/: Kanovník Cvinček, významný příslušník bývalé lidové strany na Slovensku /vedené Mičurou/, vyjednával v říjnu 1938 s mgr. Šrámkem o sloučení strany lidové s Hlinkovou stranou lidovou :/

Hlinkova totalitní fašistická strana lidová pomohla Němcům rozvrátiti v r. 1938/39 republiku Československou. Po šest let okupace kolaborovala na neširší základně s Němci politicky, vojensky, hospodářsky, kulturně a propagačně.

Když se blížila Rudá armáda, uvědomilo si vedení HSL beznadějnost situace a připravovalo rozuzlení, obdobné pokusu Bienertovy protektorátní vlády z 5. května 1945. Dle doznání Šani Macha, který v době nemoci Tisovy byl jeho zástupcem a spravoval i resorty zahraniční, po diskusích a poradách, jak zachrániti výsadní postavení strany, rozhodlo vedení připraviti druhou vládní garnituru s příslušníků strany ne zcela kompromitovaných a dle jejich mínění přijatelných západem. Mezi jinými měl v této nové garnituře hráti významnou úlohu i Ursíny, nynější náměstek předsedy ústřední vlády a podpředseda demokratické strany a jiní dnes významní činitelé ve sboru povereníků i v ústřední vládě.

Vedení HSL předpokládalo, že se vojensko politická situace v poslední fázi války vyvine tak, že na čáře Krakov dojde asi k takovému rozkolísání německé fronty, že bude možné na Slovensku vyvolat povstání, vytlačit Němce a udržet Slovensko vojensky jako samostatný stát za pomoci a podpory Ameriky.

Po ztroskotání této první koncepce kalkulovalo ještě vedení HLS, že dojde určitě k střetnutí sil americko – britských se sovětskými, a že v tom okamžiku bude moci HLS, která se politicky přimkne k západu, těšiti se situaci a udržeti svoji pozici a Slovensko jako samostatný slovenský stát.

Obě dvě koncepce sice selhaly, Hlinkově lidové straně se však po příchodu Rudé armády přece jen podařilo prosaditi druhou politickou garnituru do vlády a do sboru povereníků , i když za zcela jiné politické situace.